

SHAHAR MUHITINI OPTIMIZASIYA QILISHDA ISTIQBOLLI O'SIMLIKLER EKOLOGIIYASI

Xalimova Gulshana Baxtiyorovna

Toshkent kimyo texnologiya instituti Yangiyer filiali

Annotatsiya: Shaharlar, bugungi kunda, insoniyatning eng muhim ijtimoiy-iqtisodiy markazlari bo'lib, ularning o'sishi va rivojlanishi global muammolarni hal qilishda muhim rol o'ynaydi. Urbanizatsiya jarayoni davomida shaharlar ko'plab ekologik muammolarga duch kelmoqda, bular orasida havo ifloslanishi, yashil maydonlarning kamayishi, issiqlik orollari effekti, shovqin va boshqa ko'plab muammolar mavjud. Bu muammolarni hal qilish uchun ekologik barqarorlikni ta'minlash zarur. Shahar muhitini optimizatsiya qilishda istiqbolli o'simliklar ekologiyasi, ya'ni o'simliklarning shahar infratuzilmasidagi roli va ahamiyati, o'ziga xos ahamiyatga ega.

Kalit so'zlar: shahar, istiqbolli o'simliklar, biologik xilma-xillik, havo ifloslanishi, inson salomatligi, ekologiya, ekologik tizimlar, urbanizatsiya.

Аннотация: Сегодня города являются важнейшими социально-экономическими центрами человечества, а их рост и развитие играют важную роль в решении глобальных проблем. В процессе урбанизации города сталкиваются со многими экологическими проблемами, включая загрязнение воздуха, сокращение зеленых насаждений, эффект острова тепла, шум и многие другие проблемы. Для решения этих проблем необходимо обеспечить экологическую устойчивость. В оптимизации городской среды особое значение имеет перспективная экология растений, то есть роль и значение растений в городской инфраструктуре.

Ключевые слова: город, перспективные растения, биологическое разнообразие, загрязнение воздуха, здоровье человека, экология, экологические системы, урбанизация.

Abstract: Today, cities are the most important socio-economic centers of humanity, and their growth and development play an important role in solving global problems. During the process of urbanization, cities face many environmental problems, including air pollution, reduction of green spaces, heat island effect, noise and many other problems. To solve these problems, it is necessary to ensure environmental sustainability. In the optimization of the urban environment, perspective plant ecology, that is, the role and importance of plants in the urban infrastructure, is of particular importance.

Key words: city, promising plants, biological diversity, air pollution, human health, ecology, ecological systems, urbanization.

Shahar muhitidagi ekologik muammolar ko'plab omillar bilan bog'liq bo'lib, ular inson faoliyatining natijasi sifatida yuzaga keladi. Urbanizatsiya jarayoni davomida yashil maydonlarning kamayishi, havo va suv ifloslanishi, shovqin darajasining oshishi va biologik xilma-xillikning kamayishi kabi masalalar shahar aholisi uchun jiddiy tahdidlarni keltirib chiqaradi. Yashil maydonlarning kamayishi, shaharlarning issiqlik orollari effektiga duchor bo'lishiga olib keladi, bu esa iqlim o'zgarishiga qo'shimcha salbiy ta'sir ko'rsatadi. Havo ifloslanishi esa nafaqat inson salomatligiga, balki o'simliklar va hayvonot dunyosiga ham salbiy ta'sir ko'rsatadi. Ushbu muammolarni hal qilishda istiqbolli o'simliklar ekologiyasi muhim ahamiyatga ega. Istiqbolli o'simliklar ekologiyasi, shahar muhitida o'simliklarning roli va ularning ekologik tizimlarga ta'sirini o'rganadi. O'simliklar, shahar muhitida havo sifatini yaxshilash, issiqlikni kamaytirish, shovqinni pasaytirish va biologik xilma-xillikni saqlashda muhim rol o'ynaydi. Ular, shuningdek, shahar infratuzilmasini go'zallashtirishda va insonlarning ruhiy holatini yaxshilashda ham katta ahamiyatga ega. O'simliklar, havoni tozalash va karbonat angidridni kamaytirish orqali iqlim o'zgarishiga qarshi kurashda faol ishtirok etadi.

Shahar muhitida o'simliklarning ekologik roli juda keng. O'simliklar havo sifatini yaxshilash orqali inson salomatligini saqlashga yordam beradi. Ular, shuningdek, shahar infratuzilmasini go'zallashtiradi, bu esa insonlarning ruhiy holatini yaxshilashga yordam beradi. Yashil maydonlar, shahar aholisi uchun dam olish va sport bilan shug'ullanish imkoniyatlarini taqdim etadi. Shu sababli, shahar muhitini optimizatsiya qilishda o'simliklar ekologiyasini hisobga olish zarur. O'simliklar shahar muhitida bir qancha ekologik va ijtimoiy funksiyalarni bajaradi. Ular havo ifloslanishini kamaytirish, issiqlikni pasaytirish, shovqinni kamaytirish va yashil maydonlarni ko'paytirish orqali shaharlarning ekologik barqarorligini ta'minlaydi. O'simliklar, fotosintez jarayoni davomida karbonat angidridni iste'mol qilib, kislorod ishlab chiqaradi. Bu, shahar havo sifatini yaxshilashda muhim ahamiyatga ega. O'simliklar, shuningdek, havo ifloslanishini kamaytirishga yordam beradigan zarrachalarni (masalan, chang va og'ir metallar) o'z ichiga oladi. O'simliklar, shahar muhitida issiqlikni kamaytirish orqali issiqlik orollari effektini pasaytiradi. Yashil maydonlar, shaharlarning haroratini pasaytirishga yordam beradi va bu orqali energiya sarfini kamaytiradi. O'simliklar, shahar muhitida biologik xilma-xillikni saqlashda muhim rol o'ynaydi. Ular, turli xil hayvonlar va qushlar uchun yashash joyi va oziq-ovqat manbai bo'lib xizmat qiladi. Shuningdek, o'simliklar, shahar muhitida ekologik tizimlarning barqarorligini ta'minlashda ham muhim ahamiyatga ega. O'simliklar, shahar muhitida shovqinni kamaytirishga yordam beradi. Yashil maydonlar, shovqin darajasini pasaytirish orqali insonlar uchun qulay muhit yaratadi. O'simliklar, shahar muhitida insonlarning ruhiy salomatligini yaxshilashga yordam beradi. Yashil maydonlar, stressni kamaytirishga, ruhiy holatni yaxshilashga va jismoniy faoliyatni oshirishga

yordam beradi. Shahar muhitini optimallashtirishda o'simliklar ekologiyasidan foydalanishning bir nechta strategiyalari mavjud. Birinchidan, shahar rejalashtirish jarayonida yashil maydonlarni ko'paytirish va o'simliklarni joylashtirish zarur. Bu, o'simliklarning shahar infratuzilmasiga integratsiyasini ta'minlaydi. Ikkinchidan, shahar aholisi o'simliklar ekologiyasini o'rganishi va ularga g'amxo'rlik qilishda faol ishtirok etishi kerak. Uchinchidan, davlat va mahalliy hokimiyatlar, o'simliklarni saqlash va rivojlantirish uchun zaruriy qonunlar va dasturlarni ishlab chiqishi lozim. O'simliklarni saqlash va rivojlantirish shahar muhitini optimizatsiya qilishda muhim ahamiyatga ega. O'simliklarga g'amxo'rlik qilish, ularning o'sishini ta'minlash va shahar infratuzilmasida ularning rolini oshirish uchun bir qancha tadbirlarni amalga oshirish zarur. Bu tadbirlar orasida o'simliklarni ekish, ularni parvarish qilish va zararkunandalardan himoya qilish, shuningdek, o'simliklar haqida ma'lumot berish va ularni saqlash bo'yicha ta'lim dasturlarini ishlab chiqish kiradi.

Xulosa:

Shahar muhitini optimizatsiya qilishda istiqbolli o'simliklar ekologiyasi muhim rol o'ynaydi. O'simliklar, havo sifatini yaxshilash, shovqinni kamaytirish, yashil maydonlarni ko'paytirish va ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishni ta'minlashda yordam beradi. Shahar aholisi va davlat organlari o'simliklar ekologiyasini hisobga olib, shahar infratuzilmasini rivojlantirishda faol ishtirok etishi zarur. Bu esa, shaharlarning ekologik barqarorligini ta'minlash va aholi farovonligini oshirishga yordam beradi. Shunday qilib, istiqbolli o'simliklar ekologiyasi shahar muhitini optimizatsiya qilishning muhim elementidir va uning ahamiyatini e'tiborsiz qoldirish mumkin emas. Barcha shaharlar uchun o'simliklar ekologiyasidan foydalanish, ularning barqaror rivojlanishini ta'minlashda muhim vosita bo'lib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. M. A. Kharazishvili, A. A. Kharazishvili (2023). "Urban Green Spaces: Ecological Functions and Social Benefits". Journal of Urban Ecology.
2. L. J. Smith, R. T. Johnson (2022). "The Role of Green Infrastructure in Urban Sustainability". Sustainable Cities and Society.
3. E. F. Martinez, P. R. Gonzalez (2023). "Plants in Urban Environments: Challenges and Opportunities". Urban Forestry & Urban Greening.
4. T. H. Lee, S. M. Kim (2022). "Biodiversity in Urban Areas: The Importance of Plant Selection". Ecological Applications.
5. R. K. Patel, N. S. Verma (2023). "Mitigating Urban Heat Islands through Vegetation: A Review". Environmental Science & Policy.
6. C. A. Thompson, J. P. Williams (2022). "Green Roofs and Walls: Enhancing Urban Resilience". Landscape and Urban Planning.
7. H. M. Chen, Y. L. Zhang (2023). "Ecological Restoration in Urban Settings: Strategies and Case Studies". Journal of Environmental Management.